

MPO/RUC
Efteråret 2022

MODUL 1 - Teoriseminar I

Organisationsteorier og organisationspsykologi

MPOs studieordning: "Seminarer gennemgår de centrale arbejds- og organisationspsykologiske teorier i såvel historisk som aktuelt perspektiv. Det demonstreres hvordan det personlige og det sociale spiller en stadig større rolle i organisationsteoriernes udvikling og hvorledes organisationspsykologien efterhånden opstår som fagspsykologisk disciplin. Dette teoriehistoriske udviklingsperspektiv sammenkædes med en gennemgang af den socialhistoriske udvikling i samspillet mellem organisationer og samfund. De studerende skal kunne gøre rede for og identificere hovedtrækkene ved de centrale teorier og placere disse i deres kontekster og på denne baggrund være i stand til at vurdere aktuelle teorier og fremgangsmåders videnskabelighed, interessebærelse og implikationer og etik."

Bøger:

Torben Heinskou & Steen Visholm (eds.): *Psykodynamisk organisationspsykologi. På arbejde under overfladen*. København: Hans Reitzels Forlag 2004.

Torben Heinskou & Steen Visholm (eds.): *Psykodynamisk organisationspsykologi II. På mere arbejde under overfladerne*. København: Hans Reitzels Forlag 2011

Yiannis Gabriel (1999): *Organizations in Depth*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publ.

NETKLYNGE 1

Intro og Scientific management + intro til psykodynamisk systemteori

Taylor, Fayol og Weber er klassikere og udgangspunkt. Taylor tænker arbejdet og dets organisering ud fra en idé om, at man via videnskab kan finde 'the one best way', mens Fayol er mindre videnskabsfikseret og mere praktisk og prøver at indkredse funktionen administration som et 6. og underbeskrevet område i organisationsteorien: produktion, afsætning, finansiering, regnskab, sikkerhed og administration.

Bakka & Fivelsdal indleder teoriseminarets første netklynge med en gennemgang af organisationsteoriens udvikling. En sådan gennemgang kan laves på mange måder og også bedre end denne, men som et udgangspunkt til at opbygge den teorihistoriske forståelse, der kræves i seminaret, er den et udmærket enkelt og overskueligt stativ.

Uden for temaet introducerer Visholm til psykodynamisk systemteori, som følges op af forelæsningsen af samme navn 14/9.

Jørgen Frode Bakka & Egil Fivelsdal (2008): "Organisationsteoriens korte historie" in Bakka & Fivelsdal (red.): *Organisationsteoriens klassikere. Fra Clausewitz til Simon og Drucker*. København: Handelshøjskolens Forlag. Pg. 1-23.

F.W. Taylor (1912): "Scientific management" in Bakka & Fivelsdal (red.): *Organisationsteoriens klassikere. Fra Clausewitz til Simon og Drucker*. København: Handelshøjskolens Forlag. Pg. 47-50

Henri Fayol (1916): "Generelle principper for administration og ledelse" in Bakka & Fivelsdal (red.): *Organisationsteoriens klassikere. Fra Clausewitz til Simon og Drucker*. København: Handelshøjskolens Forlag. Pg. 74-89

Steen Visholm (2004): "Organisationspsykologi og psykodynamisk systemteori." In: Heinskou & Visholm (eds.): *Psykodynamisk organisationspsykologi*. København: Hans Reitzels Forlag. Pg. 23-48.

NETKLYNGE 2

Bureaukratiet og autoritetsrelationen

Weber beskriver bureaukratiet som en formel organisationsform, hvor det enkelte menneskes følelser, kreativitet og personlighed ikke har noget at bestille. Bureaukratiet er således også et opgør med uretfærdigheden og vilkårligheden i enevælde og lign. I Webers forståelse er bureaukрати ikke negativt ladet som i dag, hvor meningen nærmest er irrationel overadministration. Hos Weber betyder det simpelt hen formel organisation. Meyrowitz og Visholm bidrager til diskussionen omkring hierarki og autoritet, der er mere aktuel end nogen sinde.

Max Weber (1922): "Det bureaukratiske herredømmes væsen, forudsætninger og udvikling." In: Heine Andersen, Hans Henrik Bruun & Lars Bo Kaspersen (eds.): *Max Weber. Udvalgte skrifter. Bind 2*. København: Hans Reitzels Forlag 2003. Pg. 63-71

Steen Visholm (2003): "Autoritetsrelationen." In: Torben Heinskou & Steen Visholm (eds.): *Psykodynamisk organisationspsykologi*. Hans Reitzels Forlag 2004. Pg. 84-108.

Joshua Meyrowitz (1985): "Why Roles Change When Media Change." & "Questioning Authority." In: *No Sense of Place. The Impact of Electronic Media on Social Behaviour*. New York, Oxford: Oxford University Press 1986. P. 52-67 & 160-172.

LITTERATUR TIL ORGANISATIONSOBSERVATION

Skogstad, W. (2004): "Psychoanalytic Observation – The Mind as Research Instrument." *Organisational and Social Dynamics* 4(1): 67-87.

Svalgaard, Lotte (2015): *Staying Mindful in Action – Socioanalytic Action Research*, SAGE Research Method Cases. London, SAGE Publications

Skogstad, W. (2000). Working in a world of bodies. In: Hinshelwood, R.D. and Skogstad, W.: *Observing Organizations. Anxiety, defence and culture in health care*. Routledge. London.

NETKLYNGE 3

Human Relations - gruppen

Betydningen af Hawthornestudierne og Lewin og medarbejderes eksperimenter med 'demokratisk ledelse' kan næppe overvurderes. Det er human relation traditionen, der grundlægges her. Mennesket er ikke blot et individ der motiveres af løn/besvær, men også af det sociale samspil og spørgsmålet om indflydelse og respekt. Gruppearbejdet og det antiautoritære oprør har begge sine rødder her og det er i praksis først i relation til disse opdagelser og denne tænkning, at arbejdere, kvinder og børn bliver udstyret med en psyke og med meninger og iagttagelsesevne. Hirschhorn skriver og psykodynamikken mellem ildsjælen og gruppen. Edmondson kan, med betoningen af psykologisk tryk for god opgaveløsning, ses som en aktuell udgave af human relations.

E. Mayo (1949): "Hawthorne og Western Electric Company." in Bakka & Fivelsdal (red.): *Organisationsteoriens klassikere. Fra Clausewitz til Simon og Drucker*. København: Handelshøjskolen Forlag. Pg. 94-104

Kurt Lewin (1939): "Experiments in Social Space." In: Lewin, Kurt (2000): *Resolving Social Conflicts & Field Theory in Social Science*. Washington D.C.: American Psychological Association.

Larry Hirschhorn (2001): "Passion and Group Life. Examining Moments of Creativity and Destructiveness." CFAR. <http://www.cfar.com>

Edmondson, Amy C. (2020): "Kapitel 1. Fundamentet." I: *Den frygtløse organisation*. København: Djøf Forlag. S. 31-56.

NETKLYNGE 4

Human Ressource - motivation

Human ressource traditionen er ikke mindre indflydelsesrig og har vel efterhånden nærmest taget patent på den menneskelige/psykologiske side af virksomheden. Teorihistorisk knytter den an til den humanistiske psykologi, der ser sig selv som en fusion af det bedste fra psykoanalyse, behaviorisme og eksistentialisme - alle tilgange, der er tilbøjelige til at individualisere problemstillinger og skruer ned for den relationelle og gruppeorienterede vinkel. Alle kender Maslows behovsteori og de fleste er også blevet præsenteret for teori x og y. Helt centralt står vel ideen om, at dette at arbejde, når bestemte betingelser er opfyldt, ikke blot er et middel, men også et vitalt behov. Neisig diskuterer public service motivation og begreberne intrinsisk og ekstrinsisk motivation, som økonomerne i finansministeriet næsten er ved at få øjnene op for, præsenteres. Spørgsmålet om hvorfor vi arbejder er i det hele taget, når vi er forbi det helt enkle svar med aftensmad og tag over hovedet, et af de store - ligesom spørgsmålet om hvem og hvorfor nogen vil være ledere. Og dette spørgsmål bliver ikke mindre spændende, hvis man inddrager et kønsperspektiv, hvad Schwartz tager hul på i sit bidrag.

Abraham H. Maslow (1943). "A Theory of human motivation." In.: Jay M. Shafritz & J. Steven Ott (eds.): *Classics of Organisation Theory*. Fifth Edition. Olando: Harcourt Publ. 2001. Pg. 167-178.

Douglas Murray McGregor (1957): "The Human Side of the Enterprise." In.: Jay M. Shafritz & J. Steven Ott (eds.): *Classics of Organisation Theory*. Fifth Edition. Olando: Harcourt Publ. 2001. Pg. 179-184.

Margit Neisig (2017): "I samfundets tjeneste. Public Service Motivation i lyset af motivationsteorien – og vice versa." I: Aagaard, P. & Agger A. (2017): *Ledelse i politisk styrede organisationer*. København: Hans Reitzels Forlag. S. 85-113.

Howard S. Schwartz (2001): "The Sexual Holy War and the meaning of Work." In.: *The Revolt of the Primitive. An Inquiry into the Roots of Political Correctness*. Westport, Connecticut, London: Preager Publ. 35-60

NETKLYNGE 5

Køn og kontekst

Kønnes forståelse af sig selv og hinanden, deres fordeling på hierarkiske positioner og fag og deres adfærd, forventninger og følelser i kærlighed og familieliv - er problemstillinger, der er meget interessante både for den enkelte, organisationen og samfundet. Er det mændenes skyld alt sammen, eller er det kvinderne, der ikke vil? Kan mænd og kvinder noget forskelligt fordi de er mænd og kvinder? Kan mænd ikke falde for kvindelige topchefer, eller kan kvindelige topchefer ikke falde for mænd, der er mindre topchef end dem selv, og hvad med børnene er centrale spørgsmål her. Alvesson og Billing introducerer temaet og prøver at pejle sig ind på en tilgang, der hverken er over- eller undersensitiv. Schwartz kæder politisk korrekthed sammen med udviklingen i forholdet mellem mænd, kvinder og arbejdsliv siden human ressource. Butler leverer i uddragene fra den klassiske bog *Kønsballade* en socialkonstruktivistisk teoretisering af køn. Birkholm og Aarkrog analyserer det komplekse spil af projektioner og identifikationer mellem ledelse og medarbejdere, der gang på gang sender ledere ind i traditionelle kønsroller.

Mats Alvesson & Yvonne Due Billing (1997): "Introduction." In: *Understanding Gender and Organizations*. London: SAGE Publ. Pg. 1-20.

Howard S. Schwartz (2001): "The Sin of the Father." In.: *The Revolt of the Primitive. An Inquiry into the Roots of Political Correctness*. Westport, Connecticut, London: Preager Publ. Pg. 83-112.

Judith Butler (2010): *Kønsballade*. Uddrag. Forlaget THP. 37-54, 58-60, 70-71.

Thomas Birkholm og Per Aarkrog (2011): "Køn, lederskab og følgeskab." In: Torben Heinskou & Steen Visholm (eds.): *Psykodynamisk organisationspsykologi II. På mere arbejde under overfladerne*. København: Hans Reitzels Forlag.

NETKLYNGE 6

Kultur og identitet i kontekst

Klyngen åbner med et uddrag fra Bind 2 The Power of Identity af Manuel Castells trebinds værk om informationsalderen. Castells mener, at globaliseringen m.m. har opløst gamle sociale bindinger og skabt et stort behov for identitet. Jørgensen gennemgår identitetsbegrebet i psykologi og kulturanalyse. Volkan introducerer til storgruppe-identitet, mens Western undersøger samspillet mellem de politisk korrekte og de politisk ukorrekte og de psykologiske spil under dette. Mersky skriver om hvad ting man medbringer og bruger på sit arbejde, kan betyde.

Manuel Castells (1999): "Communal Heavens: Identity and Meaning in the Network Society." In: *The Power of Identity*. Massachusetts/Oxford: Blackwell Publ. Pg. 5-12 og 65-67.

Carsten René Jørgensen (2008): "Kapitel 2. Hvad er identitet?" In: *Identitet. psykologiske og kulturanalytiske perspektiver*. København: Hans Reitzels Forlag. Pg. 28-79.

Vamik Volkan (2020). "Large-group psychology in its own right." In: *Large-group Psychology. Racism, Societal divisions, Narcissistic leaders, and Who We Are Now*. Bicester: Phoenix Publ. House. Pg. 17-26

Simon Western (2016): Political Correctness and Political Incorrectness: A Psychoanalytic Study of New Authoritarians. In: *Organisational and Social Dynamics. Vol 16, no 1*. London: Karnac. S. 68-84.

Rose Redding Mersky (2008): "Lost in Transition: The use of Role Objects in Today's Postmodern Organizations." In: *Organisational & Social Dynamics Vol 8, no 1*. London: Karnac. P. 97-112.

NETKLYNGE 7

Det psykodynamiske og det systemisk/socialkonstruktionistiske approach.

I denne netklynge er der mulighed for at sætte sig in i de to centrale teoripositioner psykodynamisk systemteori og socialkonstruktionisme. Miller, en 'founding father' i tavistocktraditionen skriver om dennes værdier og begreber, mens Gergen i samtale med Karsten Mellon præsenterer det socialkonstruktionistiske. Derefter sættes de to positioner overfor hinanden i to lærebogskapitler fra Open University.

Eric Miller (1993): "Values and concepts." In: From dependency to autonomy. Studies in organization and change. London: Karnac. 3-23.

Gergen, K.J. & Mellon, K. (2017): Introduktion til socialkonstruktionisme. I: *Socialkonstruktionisme og uddannelse*. København: Hans Reitzels Forlag. S. 15-47.

Thomas, K. (1996): "The defensive self: A psychodynamic perspective." In: Stevens, R. (Eds.): *Understanding the Self*, London: SAGE 1996. S. 282-334.

Wetherell, M. and Janet Maybin: The distributed self: A social constructionist perspective." In: Stevens, R. (Eds.): *Understanding the Self*. SAGE 1996) S. 220-276.

NETKLYNGE 8

Introduktion til videnskabsteori

I denne semestrets sidste netklynge tager vi hul på videnskabsteorien. Først introducerer Sonne-Ragans til videnskabsteoriens 9 vigtigste begreber: eklekticisme, teorier, begreber, modeller, erkendelsesinteresse, subjekt/objekt-modstillingen, subjektsyn, epistemologi og ontologi. Hvor Sonne-Ragans skriver ganske nøgternt er Brier i sin introduktion til videnskabsteori også optaget af 'kampene' mellem de forskellige positioner og de praktiske/politiske implikationer af disse. Astrup Nielsen, Quist Hjørnholm & Stray Jørgensen diskuterer forskellen mellem kvalitative og kvantitative forskningsmetoder og gennemgår tre udvalgte tilgange: positivisme, fænomenologi og hermeneutik.

Sonne-Ragans, V. (2019): "Introduktion." I: *Anvendt videnskabsteori*. København: Samfundslitteratur. S. 11-38)

Brier, S. (2019): "Introduktion. Bogens organisation og plot." I: *Tværvidevidenskabsteori*. København: Samfundslitteratur. S. 15-38.

Diana Astrup Nielsen, Thea Quist Hjørnholm, Peter Stray Jørgensen (2019): "Kap 10: Teori." I: *Det gode bachelorprojekt i sundhedsuddannelserne – Håndbog i opgaveskrivning og metode*. København: Samfundslitteratur. S. 133-170.